

ÅRSRAPPORT FLORAVÄKTARNA 2024

2025-01-22

Floraväktarverksamheten 2024

Organisation

Floraväktarna är ett nätverk av naturintresserade personer som på ideell bas är med och bevakar och ökar kunskapen om våra hotade växter. Floraväkteriet samordnas regionalt av de lokala botaniska föreningarna och i två fall länsstyrelser. I varje region finns en eller ett par personer utsedda att koordinera verksamheten. Svenska Botaniska Föreningen ansvarar för den nationella samordningen av floraväkteriet. Det görs genom en halvtidstjänst som sedan 2020 innehas av Sofia Lund.

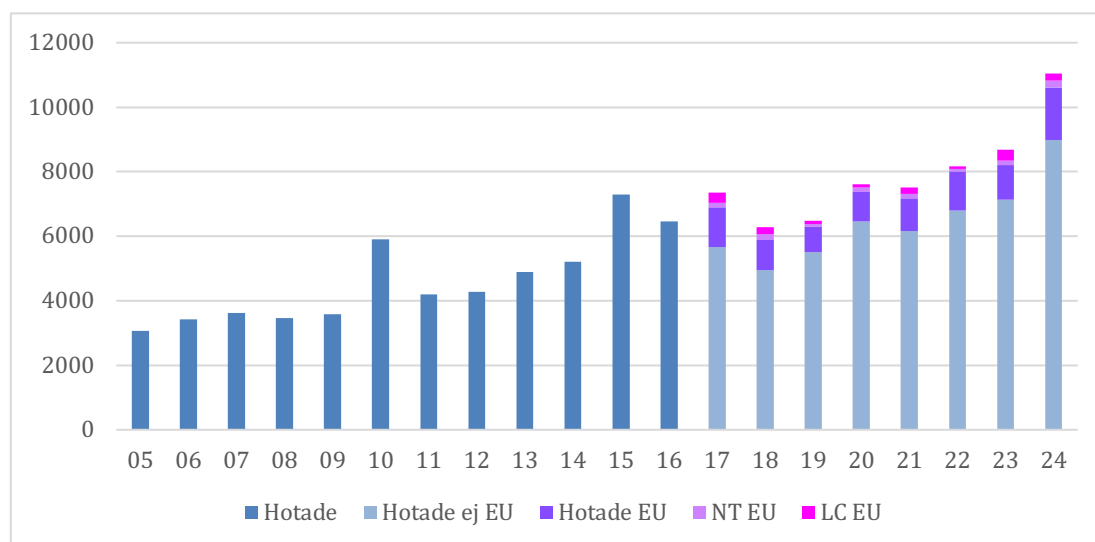
Floraväktare

Under året har ungefär 560 floraväktare varit aktiva i verksamheten, antingen som rapportörer eller som medobservatörer. Antalet rapportörer var 350.

Under året har 140 nya floraväktare tillkommit. I slutet av året togs behörigheter bort för 43 personer som inte bidragit i floraväkteriet under de tre senaste åren. Detta tillsammans gör att det vid årsskiftet 2024/25 är totalt 825 personer som har rollen floraväktare.

Floraväktat under året

Under året har 12 904 lokaler floraväktats, 11 049 av dem är lokaler för hotade arter och EU-arter (Annex 2, 4 & 5). De här siffrorna har ökat stadigt under senare år. Ökningen mellan 2023 och 2024 är särskilt påtaglig.

Figur 1: Diagrammet visar antal floraväktade lokaler för hotade arter och EU-arter under perioden 2005–2024.

Under året har 445 arter floraväktats, 274 av dem är hotade arter och EU-arter. De arter som är flitigast floraväktade är knärot med 1 751 fynduppgifter, backsippa med 1 372 och slåttergubbe med 1 051. Andra arter med fler än hundra fynduppgifter är ryl (262), mosippa (250), vildris (235), hedblomster (213), liten färgginst (209), klockgentiana (208), skogsklocka (181), svinrot (176), knutört (156), guckusko (153), sen fältgentiana (153), lungrot (151), ljungögontröst (134), fältgentiana (132), hällebräcka (127), småvänderot (104) och borstsäv (100).

Den eftersökta arten har återfunnits i 78 % av fallen. De största antalsuppskattningarna som gjorts för enskilda floraväktarlokalerna är skogsrör som uppskattats till en respektive fem miljoner strån på två platser i Dorotea kommun i Västerbotten (båda på hyggen). Andra höga noteringar avser hedblomster (340 000 plantor vid Kaninlandet i Lunds kommun), backsippa (200 000 plantor/tuvor vid Kindstorps kulle i Vimmerby, slåttergubbe (180 000 skott i Bollstabyggets naturreservat i Laholm, storfryle (155 000 skott vid Gullbrandstorp i Halmstad och ekorrsvingel (100 000 plantor i Simrishamn).

I delar av landet är floraväktandet närmast en året runt-sysselsättning. De första noteringarna av knärot gjordes redan 23 januari. Andra arter som noterades i januari var ryl och cypresslumner. Årets sista floraväktarsats gjordes på nyårsafton, också det knärot. Under december floraväktades även hedblomster, ryl, glansbräken, hjärtstilla, strandlumner, sen ängsgentiana och plattlumner.

Biogeografisk uppföljning

Floraväktarna fick 2023 ett tydligare uppdrag att sköta den biogeografiska uppföljningen av kärlväxter. SLU Artdatabanken har gjort ett slumpvis urval av lokaler som ska besökas under en sexårsperiod. Nu har två av de sex åren gått och hela 45 % av lokalerna är besökta. I en del län har man redan besökt alla eller nästan alla medan län med lägre floraväktaraktivitet besökt färre.

Verifiering

Vid årsskiftet 2024/25 var 55 % av alla floraväktarposter i Artportalen verifierade.

Floraväktarapp

Under försommaren publicerades en ny version av floraväktarappen. Det var endast mindre justeringar som gjordes. Det finns nu information om hur respektive art ska räknas och även en länk till Artfakta för varje art. En bugg som gjorde att inte alla fyndrapporter och lokaler visades har fixats till.

Under året har 225 personer använt appen för rapportering. Hela 4 824 av årets floraväktaruppgifter har rapporterats in via appen.

Antal floraväktarlokalerna

Sedan ett drygt år har vi haft möjligheten att arkivera floraväktarlokalerna som inte längre eller i alla fall inte just nu är aktuella att återbesöka. Det kan vara lokaler där arten är

utgången eller lokaler för arter som tidigare bedömdes vara hotade men inte längre är det. Under året har flera regioner gått igenom sina lokaler och arkiverat de som inte är aktuella att återbesöka. Vid årsskiftet 2024/25 hade 20 970 lokaler arkiverats. Det gör att det framöver blir enklare att rikta resurserna till de lokaler som faktiskt behöver besökas.

Antalet aktiva floraväktarlokalerna var vid årsskiftet 86 706.

Nationell samordning

Den viktigaste arbetsuppgiften för den nationella samordnaren är att stötta de regionala samordnarna. Det görs via telefon, mail och möten. Stödet anpassas efter behovet i respektive region.

En handledning om floraväktariet och annat stödmaterial som kan vara till hjälp för den enskilde floraväktaren finns på Svenska Botaniska Föreningens hemsida www.svenskbotanik.se/floravaktarna/. Motsvarande handledning och stödmaterial finns även för floraväktarsamordnare. Materialet uppdateras löpande.

Samordnaren för också en kontinuerlig dialog med SLU Artdatabanken om hur insatserna ska prioriteras, vilka arter det just nu behövs mer data om och hur floraväktariet bäst bör göras. I arbetet ingår även att stöta på SLU Artdatabanken så att floraväktariets stödfunktioner i Artportalen kontinuerligt förbättras. Under året har Sofia även deltagit i Artportalsrådet, den nationella verifieringsgruppen för kärlväxter och i SLU Artdatabankens expertkommitté för kärlväxter som nu har satt i gång arbetet med kommande rödlista.

I arbetet ingår även hantering av data i Artportalen och kvalitetssäkring av densamma. Under året har en särskild satsning gjorts för att få ordning på floraväktardata i Västerbotten och på Gotland. Floraväktarlokalerna har skapats för alla arter som ska floraväktas i Västerbotten. Under våren hölls en workshop om floraväktariet i Umeå som lockade ett tjugotal deltagare. Det har lett till att det faktiskt har floraväktats en del i länet för första gången på länge. Under året har floraväktarlokalerna även skapats för arter som ska floraväktas på Gotland. Det arbetet kommer fortsätta under 2025.

Den nationella samordnaren har också deltagit i möte mellan floraväktare och länsstyrelsen i Västra Götaland, hållit föredrag om floraväktariet på Gotland, i Jämtland, Västmanland och Blekinge, och deltagit i en floraväktardag i Skåne.

Samordnarträff

För att stötta de regionala samordnarna ordnas regelbundet träffar dit alla regionala samordnare bjuds in. Under en helg botaniseras vi tillsammans och diskuterar utmaningar med floraväktariet. Dessa träffar är ett viktigt sätt för nationell samordnare att nå ut till regionala samordnare om hur vissa saker ska göras. Det är ett värdefullt tillfälle att diskutera svårigheter och dela med sig av lösningar på olika problem. Och, inte minst, ett sätt att entusiasmera och peppa de regionala samordnarna.

Under 2024 ordnades en sådan träff 23–25 augusti i Kastlösa på Öland. Det var god uppslutning med hela 20 deltagare. Vi pratade om hur samordningen fungerar i respektive region idag och vilka utmaningar vi har. Sista dagen ägnade vi åt att fundera över framtiden. Tack till Ulla-Britt Andersson och Thomas Gunnarsson som visade oss runt i några av södra Ölands botaniska pärlor!

Floraväktarläger

Under sommaren ordnade Svenska Botaniska Föreningen två floraväktarläger, ett på Gotland och ett i Västergötland.

Det första lägret hölls på Gotland 27–31 maj. Det var 20 deltagare som slöt upp. Den här tiden på året finns det nästan obegränsat mycket att floraväkta på Gotland. Så vi fick begränsa oss. Avarönn, nipsippa, alpnycklar, taggkörvel och raggarv kom att bli fokusarter under lägret men vi väktade även uddbräken, dvärglåsbräken, hjorttunga, guckusko, gotlandsranunkel, småvänderot, strandvedel och brinklosta. Gotland bjöd den här veckan på strålande sol, någon dag kanske lite väl mycket värme men det vägdes upp av svalkande bad på gångavstånd från stugbyn i Gustavsvik norr om Visby där vi bodde. Totalt besöktes 335 lokaler, varav 131 var lokaler för EU-arter.

Det andra lägret hölls i östra delen av Västergötland 10–13 juni. Vi utgick från ett vandrarhem i Sjötorp, en liten ort med slussar där Göta kanal möter Väneren. Vi var 14 deltagare. Lägrets fokusart var liten färgginst, en underart av färgginst. Liten färgginst har en begränsad utbredning i landet och har tidigare inte floraväktats. Så det var spännande att se hur mycket som fanns. Artens utbredningen omfattar fyra kommuner – Gullspång, Mariestad och Töreboda i Västra Götalands län samt Degerfors i Örebro län. Under lägret besökte vi alla lokaler för arten i Gullspång, Mariestad och Töreboda kommuner utom två. Senare under sommaren besöktes även lokalerna i Degerfors. Vi passade även på att besöka några lokaler för andra arter som går att hitta så här års. Främst för att det är så glest med floraväktare i den här delen av länet. Totalt besöktes 243 lokaler.

Utförligare rapporter från sommarens läger finns på Svenska Botaniska Föreningens hemsida.

Ytterligare floraväktarläger har ordnats av lokala botaniska föreningar, bland annat i Bohuslän och Sörmland.

Floraväktarråd

Sedan 2008 finns ett floraväktarråd som nu består av sju personer. Gruppen har en rådgivande funktion och är ett diskussionsforum för att ge den nationella samordnaren stöd i verksamheten.

Floraväktarrådet består i dagsläget av:

- Mora Aronsson, Svenska Botaniska Föreningen och floraväktarsamordnare i Uppsala län
- Bengt Stridh, Svenska Botaniska Föreningen och floraväktarsamordnare i Västmanlands län
- Margareta Edqvist, floraväktarsamordnare i Jönköpings län och tidigare nationell samordnare
- Sebastian Sundberg, SLU Artdatabanken
- Jan Andersson, floraväktarsamordnare i Stockholms län
- Åke Widgren, floraväktarsamordnare i Blekinge län
- Charlotte Wigermo, floraväktarsamordnare i Skåne län

Floraväktarrådet har ett möte årligen i november/december. Detta år träffades vi i Nässjö 2024-10-31 för att summera årets verksamhet och planera 2025 års verksamhet.

Information, artiklar och rapporter

Under året har ett flertal artiklar och rapporter om rödlistade växtarter publicerats där data från floraväktariet har använts. Dessa artiklar och rapporter bidrar till förståelsen av de rödlistade arternas ekologi, kunskap som är avgörande i arbetet med att bevara biologisk mångfald. I bilaga 1 listas artiklar och rapporter som på något sätt anknyter till floraväktariet som har publicerats under året.

Svenska Botaniska Föreningen har en ny hemsida (lanserades i juni). Där finns nu uppdaterat material om floraväktariet.

Det har också gjorts inlägg i Facebookgruppen Floraväktarna som vid årsskiftet 2024/2025 hade 850 medlemmar.

Att sprida information om floraväktariet är ett sätt att hålla entusiasm och engagemang uppe hos dem som floraväktar, att sprida intresset och rekrytera nya floraväktare samt att få myndigheter och andra som på olika sätt arbetar med naturvård att förstå vikten av det arbete som görs. Information om floraväktariet sprids i olika forum och formuleras för olika målgrupper.

Ekonomi

Finansieringen av floraväktariet är ett huvudbry. För att på sikt hålla verksamheten ute i landet i gång är det viktigt att den ekonomiska ersättningen för floraväktariet kommer upp i en nivå som dels täcker kostnader för verksamheten, det kan vara till exempel kostnader för möten och inventeringsläger, bilersättning till aktiva floraväktare och båthyra om man behöver komma ut till öar. Från Svenska Botaniska Föreningen har vi som mål att floraväktariet ska ha en stabil finansiering. Vi för en konstruktiv dialog med SLU Artdatabanken och Naturvårdsverket om nya former för finansiering som bättre motsvarar det arbete floraväktariet bidrar med.

Det politiska ointresset för naturvård gör dessvärre att det saknas erforderliga medel för all typ av naturvårdsarbete.

Intäkterna för 2024 var enligt följande

- Medel från SLU Artdatabanken för nationell samordning motsvarande en halvtidstjänst
- Medel från Naturvårdsverket (via SLU Artdatabanken) för biogeografisk uppföljning – 390 000 kr
- Svenska Botaniska Föreningen bidrog med medel som erhöles i föreningsbidrag (Naturvårdsverkets bidrag till ideella miljöorganisationer) – 270 000 kr

En del av detta har använts inom den nationella samordningen för att täcka kostnader för floraväktarläger, samordnarträff, resor till olika lokalföreningar, möte med floraväktarrådet och uppdatering av floraväktarappen. Resterande medel har gått vidare till de lokala botaniska föreningar som utför själva floraväkteriet. Pengarna har fördelats utifrån hur många lokaler som har väktats under året i respektive region.

Tack

Stort tack till alla som på något sätt bidragit till Floraväktarverksamheten 2024!

Tack till er som har floraväktat. Tack till er som har tagit emot och introducerat nya floraväktare. Tack till er som spridit information om floraväkteriet, i olika tidskrifter och samtal med folk ni mött när ni varit ute och floraväktat. Tack till regionala samordnare för allt ni gör, det är inte lite! Tack till Naturvårdsverket och SLU Artdatabanken för finansiellt stöd.

Bilaga: Publicerat under året

Här listas det som under året har publicerats om floraväxteriet och om rödlistade arter baserat på data från floraväxteriet. Kortare notiser om vad som är på gång har ej tagits med.

Svensk Botanisk Tidskrift och Vilda Växter

Annina Saarinen, Johnny Berglund & Jonas Grahn: *Rädda ishavshästsvansen!* Svensk Botanisk Tidskrift 2024:1

Emil V. Nilsson: *Lyckat återbesök på gammal gulyxnelokal.* Svensk Botanisk Tidskrift 2024:3.

Lars-Erik Magnusson & Arne Lysell: *Botaniker i Halland jobbar hårt med floraväxteriet.* Svensk Botanisk Tidskrift 2024:1

Sebastian Sundberg: *Att lämna fröträd räcker inte för ryl, knärot och grönpyrola.* Svensk Botanisk Tidskrift 2024:3.

Sebastian Sundberg, Olivia Friberg, Emma Marander & Henrik Thurfjell: *Fältgentiana i Sverige 1990–2023.* Svensk Botanisk Tidskrift 2024:2.

Sofia Lund: *Backsippa.* Vilda Växter 2024:1

Sofia Lund: *Liten färgginst – en art med udda utbredning.* Vilda Växter 2024:4

Sofia Lund: *Rutlåsbräken och topplåsbräken – fokusarter i floraväxteriet 2024.* Vilda Växter 2024:2

Regionala tidskrifter

Alf Pallin, Gisela Sahlander & Eva Olsson: *Floraväktarhelg i Rengsjö, Hälsingland.* VÄX Växter i Hälsingland och Gästrikland 2024:2

Bengt Stridh & Bo Eriksson: *Åtskilliga besök, fulla av omsorg.* Blåsippan 2024:1

Charlotte Wigermo: *Alvarveronika – status i Skåne 2024.* Botaniska notiser 2024:4

Charlotte Wigermo: *Fältnarv i Skåne.* Botaniska Notiser 2024:1.

Claes Kannesten: *Floraväkteri och några nya växtfynd på Dal 2024.* Natur på Dal 2024:2

Crister Albinsson & Kjell-Arne Olsson: *Knärot i Skåne.* Botaniska Notiser 2024:2.

Gunnar Svensson: *Hålroten stabil i Skåne.* Botaniska Notiser 2024:1.

Gunnar Svensson: *Strandviol i Skåne – retireerat till Araslövs- och Hammarsjöns strandängar i nordost.* Botaniska notiser 2024:4

Ingvar Sundh: *Backsippa – just nu i fokus inom floraväxteriet.* Daphne 2024:2

Jan Y Andersson & Gunnar Hammar: *Ny lokal för gulyxne – rikkärret Stora Mälaren i Rö, Norrälje kommun.* Daphne 2024:1.

Kjell-Arne Olsson: *Gullstånds i Sverige.* Botaniska Notiser 2024:3.

Kjell-Arne Olsson & Charlotte Wigermo: *De ovanliga – om några rosor i Skåne.* Botaniska notiser 2024:4

Kjell-Arne Olsson & Charlotte Wigermo: *Källgräs i Skåne.* Botaniska Notiser 2024:1.

- Kjell-Arne Olsson, Josefin Svensson & Karin Hernborg: *Projekt sandnejlika i Åhus – uppföljning 2024*. Botaniska Notiser 2024:3.
- Lage Sandgren: *Nya floraväktare deltog i grundkurs på Frösön*. Rödblåran 2024:2
- Lars-Åke Pettersson & Staffan Åström: *Redovisning av Floraväkteriet 2024*. Rödblåran 2024:2
- Lennart Bratt: *Floraväkteriet i Dalarna 2024*. Trollius maj 2024.
- Margareta Edqvist: *Kung Karls spira*. Parnassia 2024:1
- Peter Ståhl: *Floraväkteriet i Gävleborg 2023*. VÄX Växter i Hälsingland och Gästrikland 2024:1
- Peter Ståhl: *Rekordlokal för stor låsbräken vid Sävasjön*. VÄX Växter i Hälsingland och Gästrikland 2024:2
- Pär Dahlström: *Piploka funnen i Värmland*. Värmlandsfloran 2023:1–2.
- Sofia Lund: *Floraväktarläger på Gotland 2024 – sammanställning av resultat*. Rindi 2024:2
- Sofia Lund: *Miljöövervakning av hotade växter*. Blåsippan 2024:1
- Sebastian Sundberg: *Nyupptäckta, betade extremrikkärr med mängder av gulyxne kring Norra Åsjön i Norduppland*. Daphne 2024:2
- Staffan Åström: *Brunkulla i Skandinavien*. Rödblåran 2024:2
- Stefan Andersson: *Åkermadd i Skåne – från åkrar till gräsmattor?* Botaniska Notiser 2024:2.
- Tomas Persson: *Vitnoppa i Skåne*. Botaniska Notiser 2024:2.
- Åke Widgren: *Fintandat björnbär i Blekinge*. Blekingeblåddran 2024.

Biogeografisk uppföljning

- Anna Sjöberg & Sara Högdin: *Småsvalting och styvnate år 2024 – inventeringar i Rödstensfjärden och Sparren, Stockholms län*. Länsstyrelsen Stockholms län Fakta 2024:05
- Sofia Lund: *Brunbräken på Taberg – inventering 2024*.
- Sofia Mattiasson Nilsson: *Biogeografisk uppföljning av lappfela kring Abisko 2024*.
- Isak Vahlström: *Inventering av fjällviva *Primula scandinavica* i Västerbottens län 2024*.
- Isak Vahlström: *Uppföljning av brudkulla *Gymnadenia runei* i provytor på Rödingsnäset 2024*.

Övrigt

- Corren 2024-04-28: *Adrenalin och Lycka utlovas – hitta en sällsynt växt*.
- Hallands Nyheter 2024-05-23: *Hon är de hotade växternas väktare*.
- Sveriges Radio P4 Östergötland 2024-05-02 – inslag där Therese Åström och Monica Sunhede berättar om floraväkteriet.